Nr. 26 Vilnius 1938 m. lapkričio 1 d. I metai

ŪKININKAS

::: SAVAITINIS „AIDO“ PRIEDAS ŪKININKAMS :::

Ir mes privalome taupyti

Spalių mėnesio 31 diena visame kultūringame pasaulyje minima kaip taupumo diena. Tą dieną spauda, įvairios organizacijos, įstaigos visomis priemonėmis aiškina taupumo reikšmę paskiriems asmenims, visuomenei ir tautai ar valstybei ir skatina visus taupyti.

Taupyti reikia tiktai vertingus daiktus. O vertingų daiktų kiekvienas žmogus turi gana daug. Prie jų priskiriame sveikatą, gaminių išteklius, laiką, turtą ir t. t. Visi šitie, čia minėti, turtai galima vertinti pinigais. Taigi, kalbant apie taupumą, dažniausiai turima galvoje pinigų taupymas. Ir taupumo dieną daugiausiai raginami žmonės taupyti pinigus. Dėl to ir mes, čia kalbėdami apie taupumą, turėsime galvoje pinigų taupymą.

Neįsigilinus atrodo, kad mums apie taupumą kalbėti nėra jokios prasmės. Esame visi nuskurdę, labai vargingai gyvename, dažnai neturime net ir duonos už ką nusipirkti. Bepigu taupyti tiems, kurie daug uždirba, lengvai gyvena. Bet kai galo su galu negalima sudurti, tai apie taupumą negali būti ir kalbos.

Tačiau toks galvojimas būtų labai klaidingas. Taupyti reikia visiems, ir turtingiems ir vargšams. Ypatingai vargšams reikia kuo labiausiai susirūpinti taupumu. Turtuolis ir netaupydamas gali gerai gyventi. Be to, reikia atsiminti, kad daugumas turtuolių kaip tik ir tapo turtuoliais, kad mokėjo taupyti. Paskaitykime Amerikos milijonierių gyvenimą ir pamatysime, kad beveik kiekvienas jų buvo vargšas: laikraščių pardavėjas ar prastas darbininkas. Kiekvienas jų savo karjerą pradėjo su keliais doleriais. Jeigu tų dolerių nebūtų taupę, nebūtų turėję milijonų.

Neturtingi žmonės, nors ir neturi turtų, bet privalo taupyti. Tik taupydami, laikui bėgant, surinks tų turtų daugiau negu turi ir galės palaikyti savo gyvenimą. Bet kiekvienas pasiklaus, kaip taupyti, jeigu nėra iš ko.

Žmogus, kuris užsiima bet kokiu darbu, visuomet turi daugiau ar mažiau turto. Kiekvienas turi apsirėdyti, pavalgyti, surasti sau butą. Tiems tikslams visuomet reikia išleisti dalį turto. Ir šiuo atveju jau galima nemaža sutaupyti. Juk galima paruošti labai brangus valgis ir galima paruošti prastesnis, bet maistingumo ir sotumo atžvilgiu neblogesnis už pirmąjį. Net ir kuklus valgis galima pagaminti brangiai ir pigiai. Ir vienas ir kitas savo maistingumu gali visai nesiskirti. Panašiai ir su drabužiu. Galima įsigyti brangų, madingą drabužį ir pigų, bet jau išėjusį iš mados. Galima už drabužį brangiai sumokėti ir turėti nepraktišką, nepatogų, taipgi galima įsigyti pigų, bet tvirtą, praktišką, patogų. Tas pat yra su apavu. Tas pat darosi su butu ir kitais reikalais. Kai žmogus yra netaupus, tai nors jis ir didelis vargšas, pasielgs taip, kad užuot 1 auksino, jis praleis du ir turės mažiau naudos, negu taupus už vieną. O kiek gyvenime galima rasti daugiau tokių pavyzdžių.

Paimkime ūkininką. Kiek surasime tokių, kurio įrankiai valkiojasi po visus kampus ir rūdija arba pūsta. Tvarkingai laikant, galima būtų jais naudotis 5 – 6 metus, o nesutvarkius, tenka pirkti naujas arba senas taisyti jau po 2—3 metų. Taip ir atsiranda nereikalinga išlaida. Kito vėl ūkininko kiemas atrodo kaip pelkė. Braidžiodamas po jį, pūdo autuvą, drabužius, ardo sveikatą. Paskui viskas reikia lopyti, taisyti ir bereikalingai leisti pinigą. Pas trečią vėl tvoros išvirtusios ir gyvuliai bei praeiviai gadina daržus, sodus, pridaro daugybę nuostolių. Tvorai aptverti išleistų keliolika auksinų, o neužtvėręs nustoja keliasdešimt. Tokiu būdu skaitydami, galėtume priskaityti dešimtį pavyzdžių, kurie visi būtų savo reikšmingumu panašūs, visi patvirtintų, kad taupyti nemokama ir kad taupyti galima.

Paimkime kitą sritį. Daug mūsų įpratę svečiuotis, lankytis pas pažįstamus, važinėti į turgus. Kiekviena tokia išvyka visuomet kaštuoja ir dažniausiai padaroma nereikalingos išlaidos.

Žinoma, svečiai priimti ir kaimynai aplankyti reikia. Bet ta proga nėra jokio reikalo rengti puotas, o ypač be jokio saiko vartoti degtinė. Šiems gi reikalams žmonės išleidžia didžiausius pinigus. Juk, pavyzdžiui, daugumas, reikia ar nereikia, važiuoja į kiekvieną turgų ir kiekvieną kartą aplanko smuklę. Kiek ten paliekama turto, nekalbant jau apie sugaištą laiką, kuris irgi brangiai žmonių vertinamas. Taigi kiek sutaupytų žmonės, jeigu ruoštų kuklesnius priėmimus, jeigu rečiau lankytųsi smuklėje, jeigu mažiau rūkytų.

Jau kalbėjome apie pirkimus nepraktiškų ir brangių drabužių, autuvo. Tą patį galima pasakyti ir apie kitus perkamus daiktus. Pinigo gailėdamas, žmogus perka menkiausios rūšies prekę. Bet nepagalvoja, kad geriausios rūšies prekė už tą menkąją kaštuoja tik truputį brangiau, o naudojant ją, gaunama dvigubai daugiau naudos, negu pigiąją. Be to, kiek žmogus nuperka tai, ko jam būtinai ir nereikia. Užeina į krautuvę, ir pirkliui prikibus, sutinka paimti, nors be to daikto gali apsieiti. Arba kiek permoka, imdamas bargan. Ir šiais visais atvejais žmonės išleidžia begales pinigų visai bereikalingai.

Jeigu paimsime tikslumo suvartojimą, tai irgi rasime daug pavyzdžių, kurie mums įrodys, kad nemokame taupyti. Dažnai ūkininkas parduoda stambesnį gyvulį ar kitą kokį daiktą ir, turėdamas pinigus, galvoja, kas su jais padaryti. Bet kol sugalvoja, tai visokiems menkniekiams juos išleidžia.

Iš šių kelių pavyzdžių matome, kad taupyti galime ir sutaupyti sugebėtume gana daug turto. Bet taupyti, tai nereikia šykščiai gyventi. Jeigu, pavyzdžiui, pairo truputį tavo drabužis, ir gailėdamas pinigų siūlams, jo tuojau neužlopysi, tai greit jis visas pairs ir reikės išmesti. Siūlams įsigyti būtų reikėję keliolikos skatikų, o laiku nesulopius žūsta keliolika auksinų. Toks taupymas vadinamas šykštumu ir jis yra žalingas, nuostolingas. Taupyti, tai reškia neišleisti nereikalingiems reikalams. Taupyti, tai reškia sumaniai ir produktingai sunaudoti kiekvieną skatiką, kiekvieną daiktą. Taupyti, tai reiškia netinginiauti, bet dirbti naudingą darbą. Taupyti, tai reiškia branginti kiekvieną valandėlę laiko, kiekvieną turimą daiktą, kiekvieną skatiką, savo ir šeimos sveikatą.

Būtų žalingas taupymas, jeigu sutaupyti turtai būtų laikomi kur nors skrynioje, palubėje ar po pagalve. Sutaupos negali gulėti uždarytos, paslėptos. Jas gali pavogti, jos gali sugesti, gali sunaikinti gaisras ar kas nors kitas. Be to, paslėptos sutaupos neauga, nedidėja, guli be naudos. Piniginės sutaupos būtinai reikia padėti į banką. Lietuviai, žinoma, privalo dėti į savo banką, kuris yra Vilniuje (Lietuvių Kreditinis Kooperatyvas). Už banke padėtas sutaupas jų savininkas gauna palūkanas. Vadinasi, tada jo sutaupos nuolat didėja ir esti apsaugotos nuo nelaimingų atsitikimų.

Taupydami sukursime ne tiktai sau geresnį gyvenimą, bet ir savo kraštui. Laikant sutaupas savame banke, duosi-

me progos jas skolinti tiems, kurie moka pinigus produktingai sunaudoti (pav., amatininkai, pirkliai). Tada ir tie turtės. Jų tarpe bus daug mūsų sūnų, brolių, seserų. Tokiu būdu visas mūsų kraštas turtės, bus laimingesnis.

Taupydami išmoksime tvarkingai gyventi, lavinsime savo būdą, stiprinsime darbštumą, pasiryžimą ir valią. Tada ir kitose gyvenimo srityse mums geriau vyks ir seksis. Taupyti sugeba tik kultūringi, aukštos doros, darbštūs, pavyzdingi ir stiprios valios žmonės. Taupydami ir mes galėsime tokiais būti. Todėl ir pasiryžkime visi taupyti ir sutaupas dėti savo taupymo įstaigon. *J. J.*

ŪKIŠKOS NAUJIENOS

LIETUVOS VALSTYBĖJE

Lietuvos miškų ištekliai

Dabar Nepriklausomoji Lietuva valstybinių ir privatinių miškų turi 1 070 000 hektarų. Į tą plotą įeina ir apie 150.000 hektarų durpynų, vandenų, kelių ir kit. Valstybiniai miškai sudaro 80% ir privatiniai 20%. Pagal medžių rūšis, Lietuvos miškas turi 70% spygliuočių ir 30% lapuočių medžių. Apie pusė visų miškų yra jaunas miškas, ketvirtadalis vidutinio amžiaus ir ketvirtadalis seno, brandaus miško. Valstybiniuose miškuose medienos ištekliai siekia 90 milijonų kietmeterių ir privatiniuose miškuose 20 milijonų kietmeterių. Kasmet priauga apie 3,7 milijonai kietmeterių medienos. Vienam Lietuvos gyventojui dar tenka truputis daugiau, kaip trečdalis hektaro miško. Lietuva dar laikoma mišką išvežančiu kraštu. Tačiau ji jau nėra miškais turtingas kraštas. Jos miškus prieš karą smarkiai naikino nusigyvenę dvarininkai. Vokiečiai okupacijos metu taip pat labai praretino girias. Nepriklausomoji Lietuva, iš karo griuvėsių kildama, buvo priversta kirsti daugiau miško, negu leidžia normalus miškų ūkis. Per eilę metų buvo iškirsta miško žymiai daugiau, negu jo priaugdavo. Be to, nebuvo tinkamai atželdomi kirtimai. Pastaraisiais keleriais metais imtasi eilės priemonių miškų ūkiui racionaliau tvarkyti. Kirtimai tuojau užželdomi nauju mišku. Taip pat užželdomos miškuose buvusios aikštės ir kitos nenaudojamos žemės. Vyriausybė net ruošiasi nupirkti ūkininkų nenaudojamus žemės plotus ir juos užželdinti medeliais. Šiaip miškai geriau dabar prižiūrimi, valomi. Greta to, mažinamas ir miško kasmetinis kirtimas. Tačiau iš karto prieiti prie didesnio miškų taupymo neįmanoma, nes miško medžiagos pareikalavimas vidaus rinkoje yra didelis, o reikia palaikyti ir eksportą.

Miško kirtimą bus galima žymiau sumažinti, kai bus išplėsta mūrinių trobesių statyba ir kai kurui bus daugiau naudojamos kitos medžiagos (durpės, akmens anglis). Dabar apie 60% viso kertamo miško eina kurui ir tiktai 40% statybai ir eksportui.

Anksčiau daugeliui dvarininkų buvo duodamas mišku atlyginimas už nusavintas žemes. Bet dvarininkai gautąjį mišką tuojau stengdavosi parduoti, iškirsti. Dabar atsiteisimų mišku su dvarininkais jau nedaroma.

Lietuvos prekyba su užsieniais

Šiemet Lietuvos prekyba su užsieniais yra gerokai padidėjusi. O didėjanti užsienio prekyba yra krašto gerovės kilimo ženklas.

Per šių metų pirmuosius devynius mėnesius Lietuva išvežė į užsienius prekių už 175.000.000 litų, o iš užsienių pirko už 164.500.000 litų. Tokiu būdu šiemet užsienio prekybos aktyvas Lietuvos naudai siekia 10.500.000 litų. Pernai to laikotarpio užsienio prekyba davė 7 milijonų litų pasyvą (Lietuvos nenaudai), nes buvo išvežta prekių už 148 000.000 litų, o įvežta už 155 mil. litų.

Įdomu pastebėti, kokių svarbesnių prekių Lietuva pardavė užsieniui, ir kokių prekių įsivežė iš kitų kraštų. Taigi šiemet per 9 mėnesius užsieniams pardavė: 97.219 kiaulių už 13.507.400 litų, 7.623 tonas bekono, lašinių ir kitos mėsos už 18.781.700 litų, 13.782 tonas sviesto už 38.676.700 litų, 4.572 tonas kiaušinių už 7.340.100 litų, 78.733 tonas įvairių javų už 14.688 800 litų, 9.391 toną linų už 13.324.100 litų, ir kitų prekių mažesniais kiekiais.

Tuo pačiu laiku iš užsienių įvežta prekių: 109.804 tonai superfosfato, fosforitų ir kitų dirbtinių trąšų už 10.558.100 litų, 35.132 tonai ketaus, geležies ir plieno už 11.777.600 litų, 30.937 t. naftos, benzino, žibalo ir kit. už 4.346.700 litų, 228.574 tonai akmens anglies už 8.414.700 litų, 105.619 tonų cemento už 5.375.600 litų, 1.958 t. įvairių verpalų už 13.050.100 litų.

Šiemet žymiai daugiau išvežta gyvų kiaulių, bekono, sviesto ir javų, o įvežta daugiau mineralinių trąšų, naftos, žibalo, cemento ir kai kurių kitų prekių. Iš to galime spręsti, kad ūkininkai vis labiau gerina savo derlius mineralinėmis trąšomis. Besiplečiąs automobilizmas vis daugiau suvartoja naftos gaminių, o didėjančiai mūrinių trobesių statybai reikia daugiau cemento. Žemės ūkio gaminių išvežimo didėjimas rodo, kad nuolat kyla ūkininkų ekonominis pajėgumas, nes jie gali daugiau parduoti ir daugiau pirkti.

MŪSŲ KRAŠTE IR KITUR

Gaisras linų fabrike

Spalių mėnesio 20 dieną buvo kilęs didelis gaisras prieš metus pastatytame linų apdirbimo fabrike Naujojoje Vileikoje. Gaisras kilo pakulų skyriuje, kada darbas ėjo visu spartumu. Kadangi buvo pavojaus, kad ugnis gali persimesti į kitus skyrius ir netoli esančius atskirus linų magazinus, tai svarbiausia buvo saugoma, kad ugnis labiau neišsiplėstų. Tokiu būdu pavyko gaisrą lokalizuoti vienoje vietoje. Pagal apskaičiavimus gaisro padaryti nuostoliai siekia ½ milijono auks. vertės. Sudegė 6 mašinos pakuloms apdirbti, 100 belgiškų bruktuvų ir apie 80 tonų linų pluošto. Fabriko rūmas išliko nesunaikintas.

Gaisras kilo todėl, kad nesąžiningų linų pardavėjų buvo linuose prideta akmenų, kad būtų galima padidinti jų svorį. Akmenys kartu su linais patekę tarp plieninių volų iššaukia kibirkštis, kurios uždegė linus. Tuo būdu jau kelius kartus linai buvo užsidegę, bet vis pavykdavo užgesinti, o šį kartą kilo gaisras.

Dabar veiks linų fabriko tik kai kurie skyriai. Sunaikinti skyriai ketinama atstatyti per 3 mėnesius. Todėl per tą laiką bus sulaikytas ir žaliavos pirkimas.

Vaistžolių, grybų ir vaisių konservų mūgė Vilniuje

Spalių mėn. 17 d. Varšuvoje posėdžiavo Mūgių ir Parodų Komisijų Sąjunga (Związek Komisyj Targów i Wystaw), kuri tarp kitko nutarė suorganizuoti 1939 m. rugsėjo 28—30 dienomis vaistžolių, grybų ir vaisių konservų mūgę Vilniuje. Šioje mūgėje ketinama parodyti ne tik apdirbtas vaistžoles, grybus ir vaisius, bet ir prietaisus bei įrankius, kurie tam apdirbimui tarnauja. Tai būtų antroji branžinė mūgė po kailių mūgės Vilniuje. Vilniaus kraštas pasižymi vaistžolių ir grybų gausumu. Tačiau kaip toji mūgė nusiseks ir kokią turės reikšmę šiam kraštui, parodys ateitis.

Kailinių žvėrelių fermos

Dabar Lenkijoje priskaitoma 28 sidabrinių lapių fermos, 3 didelės ir apie 90 smulkių nutrijų fermų. Šį rudenį buvo licencijuota 700 sidabrinių lapių, pripažinta tinkamomis tolimesniam veisimui. Dabar geriausiai yra perkami sidabrinių lapių, nutrijų, šopų ir karakulinių triušių kailiukai. Iš sidabrinių lapių dabar reikalaujama, kad būtų kuo daugiausia sidabrinės spalvos plaukų kailyje.

Kailinių žvėrelių auginimas yra labai brangus darbas, reikalauja didelio toje srityje patyrimo, bet už tai yra ir labai pelningas. Mūsų ūkininkams šį ūkio šaka yra dar visai svetima.

Steigiama Centralinė Vaistinių Augalų Bandymų Stotis

Vaistinių Augalų Komiteto visuotiniamei susirinkime Varšuvoje nutarta greitu laiku įsteigti Centralinė Vaistinių Augalų Bandymų Stotis. Ši nauja įstaiga rūpinsis vaistinių augalų gamybos propaganda ir pagerinimu bei patobulinimu. Šios stoties organizacinis darbas jau pradėtas.

Snukio ir nagų epidemija ir toliau plinta

Gyvulių snukio ir nagų liga jau pasiekė rytines Lenkijos vaivadijas. Ypač smarkiai plinta ši pavojinga liga Pagirio vaivadijoje, persimesdama iš eilės iš apskrities į apskritį. Ryšium su tuo uždrausta tose vietose vesti gyvulius į turgus, kol liga nebus panaikinta.

Taip pat ir Vilniaus vaivadijoje jau išleisti administracinės valdžios aplinkraščiai, kurie reikalauja, kad visos pieninės pasterizuotų visą josna pristatomą pieną, kad tokiu būdu, pasirodžius kur nors snukio ir nagų ligos epidemijai, būtų jai užkirstas kelias plisti per pienines.

Kinta gyvulių prieauglis

Pagal valdišką gyvulių registraciją, kuri buvo padaryta šiais metais rugsėjo 30 d., Vilniaus vaivadijoje arklių skaičius šiemet padidėjęs, lyginant su pernykščiais metais 0,9%, galvijų daugiau, kaip 2% ir avių 11%. Tuo tarpu kiaulių skaičius sumažėjęs 3,3%.

Pašarinių žolių kūlimas ir sėklos valymas

Ir mūsų krašte galima užtikti ūkininkų, kurie augina sėklai pašarines žoles. Tai yra girtinas reiškinys, nes tuo būdu pamažu pradedama kultūrinti nusausinti durpynai. Jeigu pašarinių žolių sėklų gamyba paplistų dar labiau, tai ir kultūrinių pievų atsirastų daugiau. Reikia tikėtis, kad laikui bėgant taip ir bus. Tie ūkininkai, kurie jau turi kai kurių sėklų, žinoma, paskolins ar parduos jų po truputį ir savo kaimynams, o šie vėl pas save prisiaugins reikiamus jų kiekius. Tokiu būdu daugelis ūkininkų galės prisiauginti svarbiausių pievoms užsėti pašarinių žolių ir jomis užsės nusausintus durpynus.

Pradėjus šį naudingą darbą, reikia stengtis, kad viskas iš eilės būtų atlikta tvarkingai ir stropiai. Vienas iš svarbesnių ir sunkesnių darbų su kuriais šių augalų augintojai susiduria, yra žolių sėklos iškūlimas ir išvalymas. Turintiems mažiau prityrimo, šiuos darbus atliekant tenka patirti kai kurių nepasisekimų.

Atsižvelgiant į vienodas kūlimo ir valymo sąlygas, įvairias žolių rūšis galima suskirstyti į penkias grupes. Prie pirmos grupės priskiriamos tos žolės, kurios turi stambias, lygias, vienodas sėklas— grūdus, būtent: italų raigrasas, anglų raigrasas, eraičynas ir kamuolė. Šios grupės žolės lengvai kuliasi ir valosi. Jos galima kulti ir kuliamąja, ją panašiai nustačius, kaip ir javus kuliant. Prie antros grupės priskiriamos tos žolės, kurių sėklos yra smulkios, bet lygios, būtent, motiejukai ir smilguolės. Jos irgi galima kulti kuliamąja mašina. Šių žolių sėklos varpoje laikosi labai stipriai, daug stipriau negu pirmosios grupės žolių sėklos. Todėl jos reikia kulti tada, kai yra labai sausos, kai neišbrinkusios. Be to, galima perleisti ir du kartu arba, kuliant spragilu, dažnai pėdelius vartyti ir ilgiau kulti. Bet motiejukų sėklos turi gana silpnas plėveles, kurios ilgai kuliant, arba leidžiant pakartotinai per kuliamąją, nusilupa nuo grūdo. Grūdas be plėvelės greit genda ir nustoja daigumo. Dėl to motiejukai reikia kulti atsargiau. Smilguolių grūdų plėvelės yra daug stipresnės, todėl galima drąsiau, ilgai kulti. Trečiąją grupę sudaro pievinė miglė, vėlyboji miglė, kasdienė miglė, prancūzų raigrasas, dirsė. Šios grupės sėklos yra sunkios, bet labai veliasi, susisuka į kamuolius, ypač kuliant kuliamąja mašina. Be to, jos susimaišo su šiaudais, plaukeliais, pelais ir labai sunku iš tų priemaišų išskirti. Jos reikia irgi ilgai kulti, leisti per mašiną du kartu. Dar sunkiau yra su šių sėklų valymu. Per arpą jų beveik visai negalima perleisti. Ypatingai veliasi pievinės ir vėlybosios miglės sėklos, kurios yra plaukuotos ir viena prie kitos labai kimba. Dėl to jos tenka dažnai ir prastu būdu vėtyti. Ketvirton grupėn priskiriamos dvi žolės: pievinis pasišiaušėlis ir gelsvoji aviža. Šių žolių sėklos yra labai lengvos ir labai veliasi. Jų kuliamosiomis visai negalima kulti. Jos paprastai kuliamos spragilais. Bet ir spragilais labai daužyti nepatartina, kad per daug pelų neatsirastų ir nesusiveltų sėklos. Šios žolės patartina aukštai piauti, kad kūlimui liktų tik varpos, viršūnės. Atskirti nuo pelų, galima sakyti, visai negalima. Tik specialiai aukštesnioje temperatūroje padžiovinus, pelai ir lapai pasidaro trapesni ir tada labiau smulkiau, subyra ir lengviau sėklos išsiskiria. Penktosios grupės žolių mūsų ūkininkai dar neaugina. Prie jos priskiriamas meldinis strupainis. Jo sėklos su pelais labai lengvai nubyra. Po to jos kultuve ar spragilu padaužomos, kad pelai nuo sėklų atšoktų. Sėklos išsivalo labai lengvai.

Iškultos ir, kiek galima, arpu arba rankomis išvalytos, išvėtytos sėklos reikia laikyti geroje vietoje, kad nesusigadintų. Žolių sėklos negalima laikyti storuose sluoksniuose, nes greit įkaista ir nustoja daigumo. Jos laikomosploname sluoksnyje ir dažnai maišomos, kad vėdintųsi. Maišomos kasdieną, pradžioje net du kartus per dieną. Ir tik po 3—4 savaičių, kai sėklos gerokai pradžiūsta, galima supilti į storesnius sluoksnius. Kad galima būtų išvengti sėklų sugedimo ir dažno maišymo, kulti žoles reikia vėliau, žiemą, kai esti didesni šalčiai. Pėduose žolės nekaista, nesusigadina, o šalčių metu jos esti sausos ir geriau kuliasi. Bet ir žiemos metu iškultas sėklas reikia gerai laikyti, kad jos nesusigadintų, nesukaistų ir nepradėtų pelyti. Reikia atsiminti, kad pievinių žolių sėklos nekartu pribręsta, todėl jų daigumas ir šiaip yra nedidelis, o jeigu dar sėklos blogai užlaikomos, tai visai gali sugesti. *J—kas.*

Kaip paruošiami pašarai šėrimui

Ūkininkui reikia mokėti ne tiktai pašarus pagaminti, bet ir tinkamai juos sušerti. Šis pastarasis darbas nėra lengvesnis už pirmąjį. Reikia mokėti ne tiktai atnešti pašarą į tvartą, bet žinoti, kam jis naudingiausia sušerti, kiek jo duoti, kaip dažnai duoti ir svarbiausia, kaip jis duoti. Žodžiu, reikia mokėti pašaras paruošti šėrimui. Tinkamai šėrimui paruoštas pašaras turi labai didelės reikšmės. Jis tada geriau virškinasi, skaniau gyvulių suėdamas ir geriau išnaudojamas. Tinkamai paruošto pašaro padidėja maistingosios dalys ir yra labiau gyvulių mėgiamos. Ūkininko pareiga yra pašarus taip gerai paruošti, kad gyvuliai galėtų jų kuo daugiausiai suvirškinti, kad kuo daugiausiai prisisavintų to pašaro maistingųjų dalių ir kad iš jų pagamintų kuo daugiausiai pieno, mėsos, vilnų ir t. t. Šitaip paruošus pašarą, daug sutaupoma ir gaunama pelno, nes pašaras geriausiai išnaudojamas. Čia ir suminėsime trumpai, kaip reikia paruošti pašarai šėrimui, kad juos gyvuliai geriausiai išnaudotų.

Pirmiausiai pradėsime nuo koncentruotų pašarų. Koncentruotais pašarais vadiname tuos, kurie yra labai maistingi, kurie mažame kiekyje turi labai daug maisto medžiagų. Prie jų priskiriame sėlenas, išspaudas, miltus, grūdus. Tai yra brangiausi pašarai. Dėl to jie reikia labai gerai mokėti tinkamai suvartoti. Javų grūdai galvijams duodami tiktai rupiai sumalti, nes čielų grūdų jie negali suvirškinti. Štai, bandymai parodė, kad duodant galvijams nemaltus, čielus avižų grūdus, karvės jų suvirškina tiktai 12,1%, karvytės (telyčios) — 5,5% ir veršiukai 3%. Taigi matome, kad čielais avižų grūdais šerti galvijų negalima, nes didesnė jų dalis visai nesuvirškinama, nesunaudojama. Nežiūrint, kad atrajojantieji gyvuliai gerai sukramto iš skilvio atrytą išbrinkusį pašarą — grūdus, vis tik apie 5—11% avižų grūdų, perėjusių per raguočių vidurius, dar gali sudygti. Dėl to nei karvėms nei veršeliams čielų avižų grūdų jokiu būdu negalima duoti.

Sėlenos duodamos visiškai sausos. Šutintos karštu vandeniu arba ilgesnį laiką vandenyje palaikytos, sėlenos yra mažiau maistingos. Jos tada sunkiau susivirškina ir blogiau gyvulių išnaudojamos. Panašiai reikia sušerti ir išspaudos. Jos reikia smulkiai sumalti ir sau-

sos duoti gyvuliams. Šutintos (karštu vandeniu nuplikytos) esti mažiau maistingos, nes sunkiau suvirškinamos. Nekarštame vandenyje sušlapintų maistingumas nesumažėja.

Visi koncentruoti pašarai duodami vieni ir sausi arba sumaišyti su kapojais (akseliu, siečka), šakniavaisiais arba virtomis bulvėmis.

Arkliams koncentruotų pašarų duodama nedaug. Dažniausiai jie gauna avižas, rečiau miežius, žirnius, rugius, lubiną ir išspaudas. Jauniems arkliams, kurie jau turi išvystę visus dantis, duodami nesusmulkinti avižų grūdai.

Seniems arkliams ir avižos būtinai reikia susmulkinti, nes jie žymią dalį čielų avižų palieka nesunaudoję. Susmulkintas avižas daug greičiau suėda ir viduriuose visas sunaudoja. Susmulkintomis avižomis šeriami kaip jauni taip ir seni arkliai tuo atveju, kai reikia juos greitai prišerti. Kitų javų grūdai visiems — jauniems ir seniems arkliams duodami tiktai rupiai susmulkinti, nes nesusmulkintus blogai sunaudoja.

Nemažos reikšmės turi koncentruotų pašarų paruošimas kiaulėms. Bandymais įrodyta, kad kiaules reikia šerti tik smulkiai sumaltais javais, nes tada šių javų maistinės medžiagos yra du kartu geriau sunaudojamos, kaip rupiai maltų javų. Tyrinėdamas šį klausimą, Makarovas padarė bandymą su kiaulėmis. Pasirodė, kad kiaulės smulkiai sumaltus miežius suvirškina 3—5% geriau, kaip rupiai maltus. Smulkiai maltais miltais penėtų kiaulių gyvo svorio priauga 13—15% daugiau, negu penėtų rupiais miltais. Avižos, turėdamos minkštesnį grūdą, kiaulių vienodai virškinamos, nežiūrint, kaip jos sumalamos. Remdamasis savo bandymo daviniais, jis mano, kad visus kietesnius grūdus (miežius, rugius, kviečius) kiaulėms reikia malti smulkiai, t. y., kad 65—70% sumaltų javų dalelių būtų nedidesnės kaip 1 mm.

Kai kurių koncentruotų pašarų šutinimas ir virinimas baltymų sunaudojimą 15—20% sumažina. Tačiau šutinimas ir virinimas ne visų javų baltymų sunaudojimą mažina. Bandymai parodė, kad virtų žirnių virškingumas nepasikeitė. Priešingai, virtų maistingumas 8—9% pakilo, todėl kiaulės davė 20% didesnį priaugimą ir 1 kg priaugimui sunaudojo 20% pašaro mažiau, kaip šeriant žaliais žirniais. Bandymai su vikų šėrimu davė priešingus rezultatus. Kiaulės, gavę duoklėje 15% virtų vikų, davė 20% mažesnį priaugimą ir 1 kg priaugimui sunaudojo 18% pašaro daugiau, kaip žaliais vikais šeriant. Vikų baltymingosios medžiagos virimo metu pavirsta į sunkiai virškinamą formą ir lieka nesunaudotos. Tokiu būdu kiaulių šėrimui naudojamus žirnius reikia šutinti. Koncentruoti pašarai kiaulėms sumaišomi tirštos košelės pavidale su šakniavaisiais, bulvėmis ir šaltu vandeniu. Nuo šilto vandens pašarų likučiai labai greitai rūgsta ir kiaulės jų nenori ėsti. Žiemą, jeigu kiaulidė yra šalta, pašarą galima maišyti su šiltu vandeniu. Tiek žiemą tiek ir vasarą vandens duodama gerti atskirai.

Sultingi pašarai dažniausiai duodami žali, labai švariai nuvalyti. Jeigu runkeliai labai žemėti, tai būtinai juos peiliu nuvalyti, o plauti vandenyje nepatartina, nes plaunant ištirpsta kai kurios maistingosios runkelių dalys. Paprastai žemėti esti kai kurių atmainų runkeliai, turintieji didesnes šaknis. Melžiamoms karvėms, kurioms per dieną duodama iki 50 kg runkelių, jų smulkinti nereikia. Tokį runkelių kiekį kiekviena karvė lengvai sugraužia. Duodant didesnius runkelių kiekius, ypač toms karvėms, kurios duoda daugiau kaip 30 kg pieno, runkelius reikia supiaustyti ir sušerti kartu su koncentruotais pašarais. Minkštesni šakniavaisiai—ropės, morkos šeriami nesmulkinti. Griežčius reikia supiaustyti. Bulvės duodamos žalios, švariai numazgotos ir nesmulkintos. Tačiau penimi galvijai turi gauti šutintas bulves, sumaišytas su koncentruotais pašarais. Bulvių smulkinimas nėra reikalingas, nes karvės jas įpranta ėsti ir neužspringsta. Raugintas pašaras šeriamas vienas. Arkliams minkštesnius šakniavaisius duodama čielus. Tik griežčius reikia smulkinti. Bulves arkliams geriau duoti šutintas, mišinyje su kapojais. Raugintas pašaras arkliams rečiau šeriamas, tačiau nedidelius jo kiekius galima maišyti su pašarais ar kapojais.

Kiaulėms visus šakniavaisius reikia supiaustyti. Šakniavaisiai duodami žali, nes virimas sumažina jų maistingumą. Tačiau bulves reikia būtinai šutinti, o vandenį, kuriame bulvės buvo šutintos, išpilti lauk. Nuo šutintų bulvių, kiaulės geriau penisi ir, be to, šutintos bulvės yra skanesnės.

Jeigu duodama rauginto pašaro, tai jis irgi primaišomas prie kitų pašarų. Didesnis pašarų maišymas paskanina jovalą ir padidina pašarų sunaudojimą.

Sušalusius šakniavaisius reikia atšildyti ir tuojau sušerti. Sudygusiose bulvėse salonino kiekis padidėja iki 0,5% (šviežiose yra tik 0,1%). Solaninas yra dideli nuodai, todėl sudygusias bulves prieš šutinimą reikia nuvalyti nuo daigų. Nešutintų šerti gyvuliams negalima, nes solaninu gali nusinuodyti.

Stambiųjų pašarų paruošimas šėrimui yra labai svarbus darbas. Jeigu ūkyje dobilų ir šieno yra nedideli kiekiai, patartina juos supiauti į kapojus. Imama 1 dalis šieno ir dobilų, 2 d. — žieminių šiaudų ir 2 d. — vasarinių šiaudų. Pagal ūkyje esamą šieno, dobilų ir šiaudų kiekį, sudaromas ir kapojinių mišinių santykis. Tokių kapojų duodama 10—12 kg per dieną visiems stambiesiems raguočiams. Kapojai sumaišomai su melasa, kaimis išspaudomis, piautais šakniavaisiais ir kt. pašarais. Tokius kapojus suėdus, patartina galvijams duoti vasarinių šiaudų. Kapojams turi būti parinkti geriausi, nesugedę, nesupelėję šiaudai. Sugedusių pašarų kapojai) pašarinės vertės neturi ir nuo jo gyvuliai gali sunkiai susirgti. Šiaudų kapojai turi būti 3—4 cm ilgumo, o šieno 4—5 cm ilgumo.

Pelai karvėms šeriami sušutinti. Tačiau prieš šutinimą juos reikia persijoti tankiu sietu, kad liktų mažiau žemių. Blogų pelų geriau visai galvijams nešerti, o sukratyti į mėšlą arba išvežti į komposto krūvą.

Šiaudų, šieno, žieminių ir vasarinių šiaudų kapojais visas mūsų kraštas šeria savo arklius. Į kapojus primaišoma 2 dalys šieno ar dobilų, 2 d.—žieminių šiaudų ir 1—2 d. — vasarinių šiaudų. Kapojai piaunamai 2—1 cm ilgumo. Kapojų šėrimas dar ir tuo geras, kad jo arkliai mažiau išdraiko, negu nepiauto šieno ar dobilų.

Kartu su kapojais arkliams galima maišyti piaustytus šakniavaisius, avižas, javų miltus ir kt. pašarus. Kapojams imami tik nesugedę pašarai. Nuo sugedusių pašarų arkliai greitai suserga. Kapojai yra geriau suvirškinami, arkliai juos greičiau suėda ir geriau sukramto.

Kiaulėms iš stambių pašarų duodamas gerai suimtų dobilų, liucernos ir seradėlės mišinys. Tokį mišinį trumpai supiausto į kapojus, užšutina ir maišo su kitais kiaulėms duodamais pašarais.

Kai kuriuose kraštuose šiaudai ir pelai yra šutinami garu, rauginami, fermentuojami 1% kalkių skiedinyje ir tokiu būdu pasiekiama geresnio jų maistingųjų medžiagų sunaudojimo. *J.*

Bitininko ruduo

Visi svarbieji darbai bityne šiuo metu jau yra baigti. Bitės jau sutvarkytos, aviliai apžiūrėti. Dabar reikia susirūpinti įvairiais bitininkystės įrankiais ir rankaudais, kad jie būtų sutvarkyti. Pavyzdžiui, atliekami aviliai, kurie stovi tušti bityne, reikia sunešti kur nors po stogu, kad bereikalingai ore nepūtų. Jeigu jau ir laikomi ore, tai reikia juos gerai užkimšti, kad per lakas neprilystų vabzdžių, kirminų, kurie avilį užteršia ir prineša visokių ligų. Panašiai reikia pasielgti ir su visais kitais bitininkystės rakandais. Atliekami rėmeliai, medsukės, indai, dūminės ir t. t. stropiai išvalyti ir padėti sauson vieton, kad nepūtų, nerūdytų. Ko tik trūksta, kas sugadinta, reikia pataisyti, padaryti, nes laiko jau gana daug turima.

Daugiausia tačiau reikia susirūpinti koriais. Koriai yra didelis bitininko turtas. Kas jų turi pakankamai, ypač medonešio metu, gali labai daug laimėti. Kai medonešio metu trūksta korių, kai bitės neturi kur pilti medaus, bitininkas per dieną gali nustoti keliolikos kilogramų medaus. Dėl to koriai reikia labai branginti ir saugoti, kad nesusigadintų. Apie jų laikymą čia kiek daugiau ir parašysime.

Tinkamai išlaikyti iš avilio išimtus atliekamus korius bitininkui sudaro nemažai rūpesčio. Tokie koriai, bekilnojant iš vietos į vietą, susilaužo, sutrupa,

ypač rudenį, kai atšąla oras. Nemažai korių sugadina pelės ir vaško kandys. Todėl kiekvienas bitininkas turi pasirūpinti tinkamai korius išlaikyti, kad vėliau iš to turėtų naudos.

Koriai būna nevienodi: visai šviesūs nauji, kuriuose bitės dar nesiperėjo ir tamsesni, kuriuose bitės perėjosi. Šviesių korių nei pelės, nei kandys negadina, tamsios spalvos korius jos be galo mėgsta. Jeigu nebus panaudotos savo laiku tinkamos priemonės, visi bitininko saugojami koriai ir visos tam reikalui lėšos ir pastangos nueis niekais.

Korius reikia laikyti kokioje nors skrynioje sukabintus, kaip aviliuose, arba tuščiuose aviliuose bei spintose. Patalpas su koriais reikia saugoti, kad jų nieks netrankytų, nes sušalę koriai būna labai trapūs. Jei pasitaiko, kad šviesūs koriai esti meduoti, tai juos reikia atydžiai saugoti nuo pelių, nes jos mėgsta medų laižyti.

Kaip jau buvo minėta, tamsiuosius korius labai mėgsta pelės ir kandys. Nuo pelių apsisaugoti yra lengviau, sudėjus korius gerai uždaromose patalpose. Bet nuo kandžių apsisaugoti yra didelis vargas.

Vaško kandis kiekvienas ūkininkas — bitininkas pažįsta, bet kaip jos vystosi ir kaip jas naikinti patekusias į korius, būtų pravartu plačiau pakalbėti.

Kandys vystosi tokiu būdu. Kandžių patelės, maži drugeliai (peteliškės) padeda kiaušinėlius į korius ar kitus daiktus, pav. vilnonius rūbių ir kitur. Iš kiaušinėlių po 8—10 dienų išsirita kirmėlaitės. Jos ir yra didžiausios kenkėjos. Jos gyvena apie 20—25 dienų. Per tą laiką jos maitinasi tais daiktais, kur gyvena. Taigi, jeigu gyvena koriuose, tai jais maitinasi. Korius kirmėlės graužia, darydamos juose takus ir kanalus. Korius jos ne tiktai sugraužia, bet ir suteršia. Tokių korių bitės nemėgsta ir motina nenori į juos kiaušinėlių dėti, o darbininkės medaus pilti. Kirmėlaitės po 20—25 dienų virsta lėlytėmis, kurios gyvena 10 — 18 dienų. Po to iš lėlyčių išsirita drugeliai — peteliškės. Lėlytės yra nekenksmingos, nes jos nejuda, nesimaitina. Taigi kandis išsivysto per 35—52 dienas.

Kandims naikinti yra reklamuojami įvairūs užsieniniai preparatai, kurie kai kur pas mus ir mėginta vartoti, tačiau mažai ką padeda. Geriausia tam tikslui vartoti sieros garus, kurie, nuosekliai vartojant, padeda. Sieros garai sunaikina tiktai išsivysčiusias kirmėlaites arba lėliukes, o kiaušinėlių nepaliečia. Todėl, vartojant sieros garus, reikia palaukti 10 — 15 dienų, kol iš kiaušinėlių išsivystys kirmėlaitės ir vėl antrą kartą sieros garais pasmilkyti. Smilkymą reikia keletą kartų pakartoti, nes kaip nors per neatsargumą patekusios vaško kandys (drugeliai) prideda kiaušinėlių, iš kurių vėl išsivysto kirmėlaitės.

Sieros garai yra stiprūs nuodai. Dėl to juos vartoti reikia atsargiai. Siera koriai rūkomi gerai uždarytoje patalpoje. Išrūkyti koriai po kiek laiko išsivėdina ir sieros kvapas pranyksta. Geriau parūkyti dažniau, bet mažesniais kiekiais.

Medį pakeiskime moliu

Juo toliau, juo sunkiau gauti iš miško medžių trobesių statybai. O jų vis daugiau reikia, nes, besiskirstant viensėdžiais, statomi nauji trobesiai arba taisomi senieji. Jau dabar ūkininkai visur skundžiasi, kad net ir už pinigus sunku gauti statybai medžiu. Miškų jau gerokai sumažėjo, geresnieji medžiai gabenami užsienin — eksportuojami, todėl kainos vidaus rinkoje labai pakilo. Ūkininkas net ir labai norėdamas dabar negali gauti gero medžio, kokio nori. Gerasis medis gabenamas svetur, o čia parduodamas blogesnis— daugiausia viršūnės, kurios geram pastatui, pvz. gyvenamam namui, netinka, nes yra plonos ir ne tokios tvirtos, kaip medžių kamienai. Dabar sunku gauti iš miško ne tik medžių statybai, bet ir malkų kurui. Mažiau miškingose vietose, pvz. apie Adutiškį ir Tverečių, kur žmonės savų malkų neturi, stačiai minios ūkininkų žiemos metu po kelias dienas laukia, apgulę girininkų namus, savo eilės, bet dažnai nesulaukę ir malkų nenusipirkę, grįžta be nieko namo. Nesulaukia todėl, kad malkų parduoti yra apriboti kiekiai, o norinčių malkų pirkti yra daugybė. Pereitą žiemą buvo kai kur toks didelis prie malkų pardavimo punktų žmonių, norinčių gauti malkų, susigrūdimas, kad kai kam teko stačiai iš girios važiuoti pas daktarą, ar net ligoninėn, malkų negavus. Artėjant žiemai, ir vėl didėja žmonių rūpesčiai — kaip gausime šiemet malkų. Rūpestis visai pamatuotas, nes dauguma ūkininkų savo kuro neturi. Suvalkijoje ūkininkai kuro klausimą išsprendžia lengviau — ten kiekvienas prisikasa sau durpių, kurių pakanka beveik visiems metams. Blogiau Vilniaus krašte, kur ūkininkai durpių kasti nemoka, o jei ir mokėtų, jei durpių ir būtų, tai, turėdami po mažai žemės, gailisi gadinti-duobėti durpinių pievų. Todėl noroms nenoroms tenka malkų pirkti miške. Bet kadangi malkų gauti kasmet vis sunkiau, o girininkijos aiškinasi, esą neturį pakankamo kiekio malkų, tai ūkininkai privalo iš anksto pradėti malkom rūpintis. Ten, kur malkų gauti sunku, ūkininkai visi bendrai turėtų kreiptis su tam tikru prašymu į miškų direkciją ir išdėstyti aiškiai visus kuro reikalus bei paprašyti, kad girininkijos pagamintų malkų tiek, kad visi galėtų nusipirkti. Reikia manyti, kad direkcija ūkininkų prašymą išspręstų teigiamai, tada ir su malkom ūkininkams būtų lengviau, galėtum jų gauti bent už pinigus.

Blogiau su medžiais statybai. Gerų medžių gauti negalima, o ta, kuri gaunama, yra labai brangi. Patys ūkininkai dabar apskaičiuoja, kad mūrinis plytų namas pastatyti dabar būtų nedaug brangiau nei medinis. Bloga tik su plytom, kurių vietoje nėra pakankamai. Šen ten, tiesa, yra mažutės plytinės, bet jos, gamindamos mažus plytų kiekius ir jausdamos didelį plytų pareikalavimą, branginasi, o be to, ne kažin kokią ir plytų rūšį pagamina. Kas kita būtų, jei įsisteigtų didelė plytinė, kuri galėtų pagaminti tiek plytų, kad jų užtektų ne tik krosnims statyti, bet ir trobesiams. Esant didelei gamybai, plytų pagaminimas esti pigesnis, pigiau galima ir plytos parduoti. Plytoms tinkamo molio yra visur, reikėtų tik tuo reikalu daugiau susirūpinti. Plytinę pasidaryti galėtų ir patys ūkininkai, juo labiau, jei tokiam reikalui susidėtų keliese. Ir patys uždirbtų ir kitiems gera padarytų.

Kol pakankamai plytų nėra, medžio stoką galima užkišti paprastu moliu. Iš molio pastatyti trobesiai yra ir gražūs ir patogus: sausi, šilti ir, svarbiausia, pigūs. Ypatingai molis tinka tvartams statyti, bet kai kas pasistato iš molio ir kluonus ir kitus trobesius. Molio yra beveik kiekviename ūkyje, o pasistatyti iš molio trobesį didelės gudrybės nereikia, todėl ir pats ūkininkas, pasiskaitęs knygelę apie molio statybą, gali tai padaryti be specialaus meisterio. Tada dar pigiau jam išeis. Mūsų krašte molinių trobesių vis dažniau atsiranda, ir visi jų savininkai džiaugiasi, kad molio trobesiai nė kiek neblogesni už medinius. Reikėtų jų pavyzdžiu pasekti ir kitiems.

Kai kas mėgina statyti trobesius iš cemento, iš vadinamų pustakų. Tokie trobesiai, tiesa, yra labai gražūs ir stiprūs, tik didelė jų yda yra ta, kad cementas praleidžia drėgmę taip, kaip akmuo, kuris šalčių metu traukia šerkšną. Gyventi tokiuose trobesiuose žmonėms ir gyvuliams labai nesveika, todėl gyvenamo namo ar tvartų, kaip dabar kai kas mėgina, statyti nepatartina, nors statyba iš pustakų ir pigiai atseina. Molio trobesiai yra daug sausesni ir sveikesni gyventi, dėl to, neturint medžių, geriau tvartus pasistatyti iš molio. Bet laikas ūkininkams pagalvoti ir apie molio plytas ir iš jų mūrintus namus. Miškai netankėja, bet retėja, brangsta drauge ir medžiai, kurių kainos, reikia manyti, vis aukščiau kils. Noroms nenoroms teks trobesiai mūryti, nes jie bus pigesni ir už medinius. Mūriniai namai ir gražūs, ir stiprūs, ir sveika juose gyventi. Be to, mūriniai (net ir moliniai) namai ne taip bijo gaisro.

Kituose kraštuose, ypač vakarų Europoje, mažai medinių namų jau ir rastum. O mes juk taip pat kultūrėjame ir vakarus vejamės. Tad reikia jau galvoti ar apie tai.

M. K.

JAUNŲJŲ ŪKININKŲ TALKA

Kas daryti su inspektais

Inspektas yra labai svarbus įtaisymas kiekvienam ūkininkui. Jis tarnauja ankstyvų daržovių anginimui, o taipgi ankstyvos rasodos paruošimui. Kas nori turėti ankstyvų daržovių ar geros ankstyvos rasodos, būtinai turi įtaisyti inspektą.

Inspektas įtaisyti labai lengva. Tam tikslui ir išlaidų nedaug reikia padaryti. Reikia pirkti tiktai stiklus langams, kiek dažų ir špagato matams. Kitas inspekto dalis ūkininkas pats gali pasigaminti iš medžio. Apie tai jau esame rašę daug kartų. Dabar, kas jau turi inspektus įsitaisęs, privalo juos gerai sutvarkyti, kad rudens metu ir žiemą jie nesigadintų ir kad būtų paruošti ateinantiems metams.

Pirmiausia reikia sutvarkyti langus. Jie dabar nenaudojami. Todėl juos reikia gerai nuvalyti, jeigu nenudažyti, tai dabar reikėtų nudažyti. Sutvarkytus langus reikia padėti sauson vieton, kad lietus ar sniegas jų nedrėkintų ir nepūdytų. Panašiai reikia pasielgti ir su inspekto dėže, jeigu ji sukalta iš lentų. Ją irgi galima išimti, tiksliai nuvalyti ir padėti sauson vieton, kad gerai išdžiūtų. Tokiu būdu laikoma inspekto dėžė ilgai nesusigadina ir gali ūkininkui tarnauti keliolika metų. Langams paramstyti pagaliukus irgi reikia surinkti ir nuvalius nuo žemių paslėpti saugion vieton.

O kas galima ir reikia padaryti su pačia inspekto duobę? Ar, daržoves nuėmus, taip ir palikti iki pavasario, ar gal perkasti ar kas nors kita padaryti.

Taigi žemę iš inspekto reikia išimti. Išimti reikia ir mėšlą, kuris buvo padėtas po žemėmis. Jeigu žemė inspekte buvo tik vienerius metus ir ji buvo nelabai derlinga, tai dabar ji reikia iš inspekto išimti ir sumaišyti su inspekte buvusiu mėšlu. Tokiu būdu ta žemė pasitręš. Pasidarys iš jos inspektinė žemė. Jeigu žemė jau kelerius metus inspekte buvo, tada jos su inspekto mėšlu galima maišyti visai nedaug arba ir nemaišyti, ypatingai tuo atveju, kai daržovės inspekte sirgo kokiomis nors ligomis. Kai iš inspekto išimtos žemės negalima maišyti su inspekto mėšlu, tada reikia paieškoti naujos žemės. Tam tikslui tinka ir prasta daržo žemė.

Žodžiu, kiekvienas dabar turi gražiai išvalyti iš inspekto žemę ir mėšlą. Iš to turi pagaminti kompostinės žemės kitiems metams. Išvalyta inspekto duobė rudenį išsivėdins. Prieš pat žiemą duobė reikės pridengti bulvienojais, šiaudais, mėšlu, lapais, kad ji neįšaltų, kad būtų galima anksti pradėti darbus. Jeigu inspektai pradedami tvarkyti tuo metu, kai jau oras atšyla, tai galima ir nepridengti. Kai šaltis žemę išsąldo, tai yra naudinga, nes žūsta daug kenkėjų, kurių kartais inspekte esti prisiveisusių.

Panašiai reikia pasielgti ir su kompostu, kuris bus reikalingas inspektams. Jis irgi reikia apdėti, pridengti kokia nors medžiaga, kad neįšaltų, kad būtų galima juo pasinaudoti anksti pavasarį.

Negalima ir matų laikyti atvirame ore. Juos reikia sudėti patogion vieton, kad jų nelytų ir kad jie nepūtų. Kam trūksta matų, langų ar kitų dalių, dabar jau laikas pradėti ruošti.

Perka laukinių obelų ir kriaušių sėklas

Kaip kitais metais, taip ir šiemet daugelis mūsų krašto jaunųjų ūkininkų nori įsigyti laukinių obelų ir kriaušių sėklų, iš kurių augina taip vadinamus laukinukus vaismedžių paskiepiams. Dabar laukinukų auginimas mūsų krašte vis labiau įsigija pilietines teises, nes neblogai išsimoka ir yra jaunimo mėgiamas darbas. Mūsų jaunieji ūkininkai, būdami sąžiningi ir gerai suprasdami laukinukų reikšmę mūsų krašto sodininkystei, nenori kitokių sėklų sėti, kaip tiktai laukinių vaismedžių, nors jos yra labai brangios.

Kiti ūkininkaičiai renka laukinių vaismedžių sėklas ir jas parduoda. Šiemet tų sėklų yra didelis pareikalavimas ir sunkiau jų gauti, kaip kitais metais, nes mažai kur buvo obuoliukų.

Jeigu kas turi laukinių vaismedžių sėklos arba jos dar gali pririnkti, galima ją gerai parduoti. Už 1 kg gerai paruoštos sėklos mokama 10—12 auks. Tik sėklą reikia paruošti ir pristatyti vėliausiai iki gruodžio mėn. 15 d Sėklos pardavimo reikalu galima kreiptis šiuo antrašu: Agr. M. Čibiras, *Wilno, ul. Jasna 17.*

Vaismedžių sėklos reikia paruošti pardavimui šitaip: surinktus laukinius obuoliukus ar kriaušaites supilti kur nors nešaltoje vietoje į krūvą, kad gerai supūtų. Paskui supuvusius vaisius sutrinti ant rėčio ir, pilant vandeniu, išplauti. Tada viskas kartu su vandeniu išsiplaus per rėtį, o ant rėčio paliks tik sėklos ir vaisių odelės. Paskui sėklas reikia išdžiovinti gerai perpučiamoje vietoje ore. Tik žiūrėti, kad nesupelėtų. Sėklų negalima džiovinti ant krosnies, nes jos labai sudžiūtų ir nedygtų. Vaismedžių sėklos yra labai jautrios blogam jų laikymui ir greitai nustoja daigumo Todėl, jas paruošus ir gerai išvalius, reikia tuojau parduoti arba gruodžio ar sausio mėnesį sustratifikuoti su smėliu ir užkasti kur nors pastogėje žemėn, per 1 m gilumo, kad nesušaltų. Jeigu sėklos būtų laikomos iki pavasario sėjos nesustratifikuotos, tai jas būtų sunku sveikas išlaikyti, nes galėtų supelėti. Bet ir tuo atveju, kada sėklos išliktų nesugedę, pasėtos negreit ir blogai sudygtų. Vaismedžių sėklas galima sėti ir rudenį, tik jos gali per žiemą peršalti arba gali jas pelės išrankioti. Todėl geriau patariama jas išlaikyti sustratifikuotas iki pavasario ir anksti pavasarį, kai tik atšįla žemė, pasėti.

Kaip reikia vaismedžių sėklas sėti, jau buvo apie tai kelius kartus rašyta laikraštyje ir „Ūkininkų Kalendoriuje".

Kovokime su sprakšiais

Varydamas vagą, kiekvienas artojas išverčia į žemės paviršių kietas, blizgančias, geltonai rusvos spalvos „kirmėlaites", kurios priešakyje turi 3 poras kojelių. Tų „kirmėlaičių" ilgumas 1—3 cm. Taip pat rudenį bulves ar runkelius kasdami, randame šias „kirmėlaites", įsigraužusias ir padariusias viduryje, dažniausiai bulvėse (gumbe), takus. Tos „kirmėlaitės" yra tam tikrų vabalų, vadinamų sprakšiais, lervos. Sprakšiai gavo tokį vardą todėl, kad apverstas aukštielninkas vabaliukas, savotišku būdu sulenkdamas savo kūną ir staiga ištiesdamas, pašoka aukštyn ir ore apsivertęs atsistoja ant kojų. Šokant girdisi garsas „sprakš". Jų yra daug rūšių. Pas mus daugiausia pasitaiko sprakšis juostelinis. Sprakšiai (vabalai) skraido daugiausia gegužės ir birželio mėnesiais ir deda žemėje kiaušinėlius krūvelėmis nuo 30 iki 60 štukų. Iš kiaušinėlių po 3—4 savaičių išsirieda minėtos „kirmėlaitės"— lervos, kurios tą vasarą minta pūvančia augaline ir gyvuline medžiaga. Sekančią vasarą ir vėliau jos graužia pasėtą sėklą, augalų šaknis ir šakniavaisius Sudygusiuose javuose galima pastebėti gelstančių augalų grupes — lopus, dėmes. Čia galėjo pakenkti įvairūs kenkėjai, bet, jei atkasę žemes rasime nugraužtas šaknis ar stiebą ir šalia jų sprakšių lervas, žinosime, kad jų darbas. Vieną augalą nuėdę, lervos eina prie kito, bet į žemės paviršių neišeina, ypač bijo saulės šviesos.

Kovojant su sprakšiais ir jų lervomis reikia:

1) juodame pūdyme neleisti įsigalėti piktžolėmis, dėl to reikia dažniau akėti ar drapakuoti, nes į tokį pūdymą, kur nėra piktžolių, sprakšiai nemėgsta dėti kiaušinėlių, be to, ardami ar akėdami, išversime į žemės paviršių sprakšių lervų, kurių daug sunaikins įvairūs paukščiai, ypač kovai.

2) išvežtą pavasarį ar vasarą mėšlą greit iškratyti ir aparti, o šakniavaisiams geriausia mėšlas išvežti rudenį, kada sprakšiai nebeskraido.

3) laikytis tinkamos sėjomainos ir nesėti toje pačioje dirvoje keletą metų iš eilės kultūras, kurias mėgsta labiau sprakšių lervos. Pastebėta, kad jos daugiau mėgsta bulves, runkelius, morkas, rugius, kviečius, avižas, mažiau mėgsta linus ir kryžiažiedžius augalus.

4) rūgščias dirvas kalkiuoti, nes sudaroma mažiau palankios sąlygos sprakšiams veistis.

Skaitykite ūkiškas knygas bei laikraščius ir mokykitės pavyzdingai ūkininkauti.

TEISIŲ PATARĖJAS

EGZEKUCIJA

Nežinant bylos eigos atrodo, kad teismo kelias yra trumpiausias ir lengviausias skolai ar šiaip ieškiniui atgauti. Toks manymas yra sklaidingas ir neapgalvotas. Teismo bylos iškėlimas suteikia zmogui daug išlaidų ir nusivylimo. Teismo bylos laimėjimas nėra dar lygus su skolos ieškinio atgavimu, nes gavus teismo sprendimą yra dar ilgas egzekucijos kelias, kuris priklauso ne teismui, bet antstoliui (kamarnikui). Paskelbus teismo sprendimą, sprendimas tas iš karto negalioja, o tik po 2 savaičių. Išėmus sprendimą, reikia antstoliui parašyti prašymą (wniosek). Prašyme reikia nurodyti pinigų sumą ar daiktus, kuriuos antstolis turės iš skolininko prievarta atimti ir egzekucijos būdą, pvz., uždėti areštą ant pinigų, parduoti kilnojamą ar nekilnojamą turtą iš licitacijos ir t. t. Apie egzekuciją antstolis turi teisę pranešti skolininkui iš kalno. Uždėdamas areštą, paduodamas turtą licitacijai, eksmituodamas skolininką iš buto ir t. t. antstolis turi surašyti protokolą, ir šalys turi pasirašyti. Antstolis negali vykdyti egzekucijos šventadieniais. Kai skolininkas ar skolintojas reikalauja egzekucijos metu turi būti liudininkai. Atsitinka, kad egzekucijos metu skolininko nėra namie. Šiuo atveju antstolis privalo turėti liudininkus, nes kitaip galima jį apskųsti. Liudininkais gali būti ir skolininko šeimos nariai. Antstolis turi teisę daryti kratą skolininko bute ir jo rūbuose. Jeigu skolininku yra moteris, tai asmenišką kratą gali daryti tik antstolio pakviesta moteris, o ne jisai pats. Skolą galima sumokėti atstoliu, nes tai yra lygu skolos grąžinimui·

Jeigu skolininkas yra mažametis ar beprotis, tai egzekucija sulaikoma iki tie trukumai išnyks. Taip pat sulaikoma yra egzekucija mirus skolininkui ar skolintojui. Iš to išeina kad tokiais atvejais galima antstoliui priešintis, nes jis neturi teisės egzekvoti. Kartais antstolis uždeda areštą ant daiktų, kurie yra ne skolininko, o kieno kito nuosavybe: šiuo atveju reikia skųsti antstolį teisman nes kitaip tie daiktai gali būti iš varžytinių parduoti ir varžytinės bus teisėtos. Tas ypač dažnai atsitinka, kai už vyro snolas, antstolis areštuoja žmonos daiktus.

Kai kurių daiktų antstolis neturi teisės areštuoti ir parduoti iš varžytinių. Tai yra sekantieji daiktai: 1) reikalingiausi kasdieniniam skolininko ir jo šeimos gyvenime daiktai, pvz., indai, patalinės baltiniai, rūbai ir t. t., 2) maisto produktai, reikalingi išmaitinti per mėnesi skolininko šeimą, 3) paskutinės melžiamos karvės ir trijų avių o taip pat reikalingo joms pašaro, 4) ūkio inventoriaus, būtino ūkio reikalams, pvz. arklių, vežimų plūgų, sėklos ir t. t. 5) pas bežemius negalima areštuoti pinigų, reikalingų išmaitinti skolininką ir jo šeimą per dvi savaites.

Prašymą dėl egzekucijos judomojo turto reikia duoti tam autstoliui, kurio rajone tie daiktai yra.

Daiktus, kurie randasi ne pas skolininką, bet pas ką nors kitą, antstolis gali areštuoti tik tam žmogui sutinkant. Be to, antstolis neturi teisės areštuoti daugiau daiktų, kaip tik tiek, kiek reikalinga yra skolai padengti. Jeigu egzekucijos metu skolininkas meluoja arba slepia daiktus, kad nebūtų areštuoti, teismas gali jį nubausti iki 500 auks. piniginė pabauda. Antstolis turi pažymėti protokole kiekvieno areštuoto daikto tikrą vertę. Be to, ant areštuotų daiktų anstolis priklijuoja tam tikras korteles. Be antstolio sutikimo tų kortelių negalima nuplėšti, nes už tai yra baudžiama. Nuo arešto iki licitacijos daiktai paprastai paliekami pas skolininką, bet antstolis gali juos atiduoti ir kam kitam valdyti. Areštuotais daiktais galima naudotis, bet reikia saugoti, kad nesusinaikintų. Areštuotus pinigus antstolis turi atiduoti skolintojui, o jeigu jis dėl kokių nors priežasčių nenori imti, atiduoti teismo depozitan. Jeigu areštas nieko nepadeda ir skolininkas skolos negražina, antstolis parduoda areštuotus daiktus iš varžytinių (licitacijos). Apie licitaciją antstolis turi iš kalno paskelbti. Licitacija paprastai įvyksta ten, kur yra areštuoti daiktai. Skelbimas apie licitaciją turi būti priklijuotas ant skolininko durų. Žemiausia kaina, kuria galima iš licitacijos pirkti areštuotus daiktus, yra pusė jų įkainavimo, pvz. daiktas įkainuotas 50 auks., tai, jeigu niekas daugiau neduoda, galima tą daiktą nusipirkti už 25 auks. Iš varžytinių negali pirkti daiktų skolininkas arba jo šeima, pats antstolis ir mažamečiai. Antstolis licituoja kiekvieną daiktą atskirai. Jeigu per licitaciją nėra žmonių arba norinčių pirkti, tai skaitosi, kad licitacijos nebuvo. Areštuoto daikto nuosavybė atiduodama yra tam, kas sutiko sumokėti aukščiausią kainą. Jeigu licitacija įvyko ne taip, kaip nurodo įstatymai, galima antstolį apskųsti.

Pirkimo kainą reikia tuojau sumokėti. Sumokėjus pinigus pirkėjas turi teisę daiktą tuojau paimti. Jeigu licitacijos nebuvo dėl pirkėjų stokos, skolintojas gali reikalauti, kad antstolis paskirtų antros licitacijos terminą. Skolintojas gali pasiimti sau areštuotus daiktus, sumokėjęs tris ketvirtadalius įkainuotos tų daiktų vertės. Jeigu skolintojas per dvi savaites nereikalauja antros licitacijos, antstolis panaikina ekzekuciją. Per antrą licitaciją areštuotą daiktą galima nupirkti už dvi penktasias dalis jo įkainavimo vertės. Jeigu daiktą nuperka skolintojas, jis turi teisę mokėdamas už daiktą atsiskaityti savo skolą. Daikto pirkėjas negali nuo pirkimo atsisakyti ir reikalauti licitaciją panaikinti. Jeigu parduotų iš licitacijos daiktus nepakanka visai skolai padengti, teismas gali reikalauti, kad skolininkas prisiektų, jog daugiau jokio turto neturi ir skolos grąžinti negali.

Apie nekilnojamojo turto licitaciją parašysime kitą kartą.

Klausimas. Nuo vieno ūkininko teismas priteisė man 100 auks. Neseniai tą ūkininką licitavo. Prie licitacijos prisidėjau ir aš. Sumokėjau antstoliui 10 auks. Per licitaciją buvo jau visai kitas antstolis ir mano reikalų nesvarstė, reikalaudamas sumokėti dar 10 auks., nežiūrint to, kad aš turiu kvitą, jog sumokėjau 10 auks. Ką turiu daryti?

Adomas.

Atsakymas. Nesusipažinę su antstolio aktais negalime nieko tikslaus tamstai patarti. Pagal antstolių taksą, jie ima užmokesnį už kiekvieną savo darbą atskirai. Todėl, galimas daiktas, kad tamstos sumokėtus pinigus jie paskaitė už areštą, uždėtą ant skolininko turto. Paprastai, kai uždedamas areštas, skolininkas geruoju skolą grąžina ir nėra reikalo skelbti licitacijos, o todėl, ir anstolis paėmė užmokesnį tik už areštą, bet ne už licitaciją. Kadangi skolininkas skolos negrąžino ir reikia jį licituoti, antstolis pareikalavo iš tamstos už licitaciją sumokėti dar 10 auks. Jeigu tamsta esi minties, kad už licitaciją sumokėjai, o anstolis antru kartu reikalauja, gali jį apskųsti teisman. Paduokite šiuo atveju prašymą į teismą.

Ats. R. S. Jeigu žmona nedovanoja ar kitokiu būdu vyrui neatiduoda pasogo, tai pagal mūsų krašto teises pasogas yra visuomet žmonos nuosavybė. Jeigu žmona miršta, tai jos turtą paveldi ne vyras, bet jos vaikai. Jeigu nėra vaikų, tai pasogas ir apskritai žmonos turtas grįžta jos giminių nuosavybėn. Kadangi šitą pasogą tamsta davei, tai švogerius turi tamstai ją ir grąžinti. Žmonos pragyvenimui ir jos gydymui švogeris negali iš pasogo atsiskaityti, nes skaitosi, kad žmona, gyvendama prie vyro, užsidirba sau duonai ir gydymui. Jeigu švogeris gražiuoju nenori pasogo grąžinti, tai reikia paduoti jį teisman. Tamstos reikalavimui įrodyti pakaks liudininkų. Mūsų manymu, tamsta bylą laimėsi. Švogeris neturi pareigos tik to grąžinti, ką žmona pati sau praleido ar sudėvėjo. Dolerius švogeris gali grąžinti pagal dabartinį jų kursą.

Gerai karves melžiant, jų pieningumas didėja

Karvės laikomos vien tik dėl to, kad jos duoda pieno. Kai ūkininkui tenka išauginti nepieningą karvę, jis tuojau ją parduoda. Nepieninga karvė jam neapsimoka laikyti. Ūkininkas deda visas pastangas, kad tik karvės pieningumas padidėtų, kad tik ji ilgiau ir daugiau duotų pieno. Karvės pieningumą galima padidinti įvairiomis priemonėmis. Pirmiausia svarbu, kad karvė turėtų pieningumo pradų, kad ji būtų paveldėjusi nuo savo tėvų daug pieningų savybių. Kai jau karvė iš prigimties yra pieninga, tada reikia stengtis, kad ji tuos visus pieningumo pradus pareikštų. Šio tikslo galima pasiekti tinkamai karvę šeriant, užlaikant. Bet pasirodo, kad ir labai pieninga karvė, tinkamai šeriama ir prižiūrima, dar gali savo pieningumo pradų neišnaudoti. Pasirodo, kad dar labai svarbu tinkamai karvę išmelžti. Nemokant melžti, galima sumažinti karvės pieningumą, ir atvirkščiai. Tinkamai karvę melžiant, galima padidinti jos pieningumą.

Melžimas yra vienas tų veiksnių, kuris labai veikia pieno sekreciją, pieno išsiskyrimą iš tešmens. Melžimo metu tešmenyje gaminasi pienas. Pieno gamyba tešmenyje priklauso nuo to, kaip dažnai melžiama, kokiu būdu melžiama, kuriuo laiku melžiama. Jeigu karvė duotų tik tiek pieno, kiek jo esti pasigaminusio prieš melžimą, tai primelžtume labai mažai. Bet reikia atsiminti, kad prieš pat melžimą pieno tešmenyje esti nedaug. Kai tas pienas išsimelžia, tada, toliau melžiant, tešmenyje pienas gaminasi ir, melžiant, tuojau per spenius bėga melžtuvėn. Juo tinkamesniu laiku ir geriau melžiama, juo tešmuo melžimo metu pieno daugiau pagamina. Štai givulininkystės specialistas Vodvardas tyrimais nustatė, kad melžiant karves 3 kartus primelžiama 20% pieno ir 21% riebalų daugiau, negu melžiant du kartus. Melžiant karves 4 kartus per dieną, primelžiama dar 7% pieno ir 6% riebalų daugiau, negu melžiant tris kartus. Kitas tyrinėtojas Ragsdale tvirtina, kad jeigu dviejų kartų melžimą—pieno kiekį, kuris gaunamas melžiant du kartus, skaityti 100%, tai trijų kartų melžimas duos jau 110%, o keturių — 116%. Vokiečių mokslininkas Fleišmanas irgi tvirtina, kad melžiant karves 3 — 4 kartus per dieną, tiksliau tariant, per parą, gaunama 20% pieno ir 25% riebalų daugiau, negu melžiant 2 kartus. Matome, kad visi mokslininkai, kurie šioje srityje darė bandymus, išaiškino, kad melžiant dažniau gaunama daugiau pieno. Tai labai svarbus faktas. Vadinasi, dažniau karvę melžiant, didėja jos pieningumas.

Mūsų sąlygose karvės būtinai reikėtų melžti 3 kartus. Tiktai tas karves, kurios reikia užleisti, 2—2½ mėnesy prieš užleidimą reikia pradėti melžti du kartus.

Pasirodo tačiau, kad nevisos karvės, pradėjus jas dažniau melžti, vienodai padidina pieningumą. Dažninant melžimą, vienos karvės pieningumą padidina 10%, o kitos 20%. Mažiau pieningas karves, kurios duoda nedaugiau kaip 13—15 kg pieno per dieną, būtinai reikia melžti tris kartus. O pieningesnės karvės, kurios duoda daugiau kaip 20 litrų (kg) pieno, reikia melžti 4 kartus per dieną. Šviežiapienės karvės būtinai reikia melžti nemažiau kaip 3 kartus per dieną. Melžiant rečiau, pavyzdžiui, 2 kartus, šviežiapienės karvės neišvysto savo tešmens ir paskui negali pareikšti visų savo pieningumo pradų, nors jų ir daug turi.

Bandymais įrodyta, kad melžiant tris kartus, didžiausias pieno riebumas, paprastai, esti pietų melžimo, o mažiausias (liesiausias pienas) esti ryto melžimo. Tačiau rytą melžiant primelžiama pieno daugiausia, o vakare mažiausia. Melžiant keturius kartus, aukščiausias pieno riebumas esti piene, pamelžtame prieš pietus ir žemiausias—ryte melžtame piene. Mūsų sąlygose, kaip tyrimai parodė, liesiausias pienas yra ryte, o vakare riebesnis. Šie bandymai ir jų rezultatai ūkininkams yra gana svarbūs, ypač tuo atveju, kai jie pieną atiduoda į pieninę. Kadangi pieninė moka ne už pieno litrus, bet už jo riebumą, tai reikia stengtis pieninėn nuvežti kuo riebiausias pienas. Tokiu būdu ryte pamelžto pieno reikia pieninėn vežti kuo mažiausiai. Jis reikia palikti savo reikalams. Taip pat reikia pasielgti, sviestą gaminant namie. Grietinės gamybai reikia palikti vakare pamelžtas pienas, o ryte melžtą reikia suvartoti saldų savo šeimos reikalams.

Pieno riebumas labai priklauso nuo melžėjos. Gera melžėja iš tos pačios karvės visuomet sugeba primelžti 0,3—0,4% riebesnį pieną, negu bloga. Gera melžėja moka tinkamai suerzinti karvės tešmenį, kuris tada duoda riebesnį pieną. Be to, gerą melžėja moka labai tiksliai pieną išmelžti. Ji iš tešmens ištraukia iki paskutinio lašelio. Tai yra labai svarbu, nes paskutinieji pieno lašai yra riebiausi. Bandymais įrodyta, kad melžimo pradžioje piene yra 1,87% riebalų, o melžimo pabaigoje net 6,3% riebalų. Dėl to labai svarbu karves gerai išmelžti. Bloga melžėja nemoka išmelžti viso pieno, palieka tešmenyje patį riebiausį pieną. Mat, pieno riebalų rutulėliai, būdami lengviausi, tešmenyje jie laikosi pieno paviršiuje. Be to, riebalų rutuliukai esti užkliuve už tešmens audinių. Pradžioje iš tešmens bėga liesas pienas. Vėliau, kai jo tešmenyje pasilieka visai nedaug, riebalai nusėda, atsiranda prie pat spenių ir jų daug išsispaudžia su pienu į melžtuvę. Be to, gera melžėja, melždama, moka tešmenį taip masažuoti, traukyti, kad į spenius patenka ir tie riebalai, kurie buvo užkliuvę už tešmens audinių. Iš spenių jie išspaudžiami į melžtuvę.

Jau minėtas Fleišmanas apskaičiavo, kad karvės tešmenyje gali sutilpti tiktai 60 — 70% išmelžto pieno, o likusieji 30—40% pasigamina tešmenyje karvę bemelžiant. Dėl to melžėja privalo taip melžti, kad pirmiausia išmelžtų tą pieną, kuris jau prieš melžimą esti tešmenyje pasigaminęs. Po to ji turi mokėti tešmenį taip erzinti, masažuoti, kad karvė pagamintų melžimo metu kuo daugiausia pieno.

Be tikslaus karvės išmelžimo, labai svarbu yra laikytis vienodų melžimo ir šėrimo valandų. Pieningos karvės turi būti nuolat tuo pačiu laiku melžiamos ir šeriamos. Neprisilaikant tiksliai melžimo ir šėrimo valandų, sumažinamas karvių pieningumas. Bandymais yra nustatyta, kad tie ūkininkai, kurie nesilaiko melžimo ir šėrimo punktualumo, primelžia 4% mažiau pieno ir 5,2% mažiau riebalų. Taigi nuostolis labai didelis.

Ūkininkas, o ypač melžėja privalo atminti dar ir tai, kad atskirose tešmens dalyse randasi nevienodi pieno kiekiai, ypač nevienodas yra pieno riebumas. Tikslūs tyrimai parodė, kad vidutiniškas pieno riebumas paskirose tešmens dalyse yra tokis: dešinėje priešakinėje tešmens dalyje — 4,45%, kairėje priešakinėje dalyje — 6,6%, dešinėje užpakalnėje dalyje — 5% ir kairėje užpakalinėje tešmens dalyje 5,6%. Pieno paprastai esti daugiau užpakaliniuose tešmens ketvirčiuose, negu priešakiniuose. Melžėja, melždama, privalo taip melžti, kad gerai išmelžtų ir riebalus ir pieną. Žinodama, kurioje dalyje yra daugiau riebalų, o kurioje pieno, gali atitinkamai erzinti tas tešmens dalis, kad išsimelžtų pienas ir riebalai.

Karves melžiant, svarbu yra gerai jas išmelžti ir primelžti švaraus pieno. Pieno švarumas yra svarbus tada, kai jis pristatomas į pieninę. Kiekviena pieninė reikalauja, kad pienas būtų švarus. Juo švaresnis pienas, juo geresnės rūšies pagaminamas sviestas, juo už tą sviestą gaunama brangesnė kaina.

Iš to bus aišku, kad melžimas yra labai svarbus darbas, kad gera melžėja gali duoti daug naudos. Dėl to kultūringuose kraštuose melžėjoms rengiami specialūs kursai, daromi melžimo konkursai, mokamos melžėjoms piniginės premijos ir t. t. Mūsų melžėjos irgi privalo gerai mokėti karves melžti. *J.*

Žemės ūkio gaminių kainos

Šių metų spalio 30 d., Vilniaus Javų - Prekių Biržos pranešimu, buvo mokama už 100 kg auks.

Rugiai	14.50—15.75
Kviečiai	19.50—21.25
Miežiai	14.75—15.25
Avižos	15.75—16.25
Sėmenys	45 00—45.75
Vikiai	17.00—17.50
Lubinas (mėlynas)	8.50— 9.00
Kvietinės sėlenos	9.75—10 25
Ruginės sėlenos	8.75— 9.25
Sviestas 1 kg I rūšies urme	3.10
„ „ „ detal.	3.40
„ „ II rūšies urme	3.00
„ „ „ detal.	3.30
„ „ III rūšies urme	2.90
„ „ „ detal.	3.20
Kiaušinių 1 kg urme	1.70
„ „ detal	1.09

Atsakomasis redaktorius ir leidėjas LIUDVIKAS CICĖNAS.

„RUCH" spaustuvė, Vilnius, Totorių g.